

9
1724
176

2. D. B. V.
DE

UNIVERSITATE
DELINQVENTE
EIVSQUE POENIS

DISPUTABIT
PRAESITE

NICOLAO HIERONYMO
GVNDLINGIO ICT.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO BORUSSIAE REGI A CONSILIIS
INTIMIS ET ECCLESIASTICIS IURIVM PROFESSORE ORDINARIO
h. t. DECANO.

PRIDIE NONAS NOVEMBRIS
H. L. Q. C.

PRO PRIVILEGIIS DOCTORIS
CONSEQVENDIS

CHRISTIANVS PHILIPPVS STOLL

ZITTA V. LVS.

HALLAE MAGDEBVRGICAE,
Typis IOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.
MDCCXXX.

VNIVERSITATE
DELL'INGOVIATE

FIVSOVE FOENIS

PLAETIE

INCOE AQ HERONYMO

INSTITVTIO MO ASSOTE ET AN FORAM REACTA CENIT
LITVA ET FORAM REACTA CENIT

PRO HERONYMO DOCTORS

INSTITVTIO MO ASSOTE ET AN FORAM REACTA CENIT

INSTITVTIO MO ASSOTE ET AN FORAM REACTA CENIT

INCLYTAE
REIPUBLICAE ZITTAVIENSIS

SENATVI AMPLISSIMO
ILLVSTRI BV S MAGNIFICIS PRAENOBILISSIMIS
CONSVLTISSIMIS PRVDENTISSIMISQVE

VIRIS
CONSVLIBVS
SYNDICO
PRAETORIBVS
SCABINIS
SENATORIBVS
RELIQVISQVE

DOMINIS ATQVE PATRONIS
OBSERVANTISSIME COLENDIS

DISSERTATIONEM INAVGVRALEM SVAM

DEVOTA MENTE CONSECRAT

CHRISTIANVS PHILIPPVS STOLL

ZITTAVIENSIS.

Non e longinquo mihi ar-
cessendæ sunt rationes,
quæ me commouere, pu-
blice vt vos compellarem
quorum consilio ZITTA-
VIENSIVM regitur ciuitas, summoque
cum hominum amore inconuulia perre-
xit hactenus. Nunquam enim obliui-
scor, me plurima ac maxima VOBIS
debere, quorum etiam studiosissimus
semper extiti, meæque salutis funda-
menta in VESTRO potissimum fauore
ac

DEDICATION.

ac beneuolentia collocaui. Nunc vero, quum ab academiis recedo, & domum redire cogito, eo me PATRIAE, quam summa cum pietate & fide semper colui, charitas trahit, nihil ut melius, neque laudabilius, neque honestius existimem, quam placere eiusdem PROCERIBVS, clarissimisque VIRIS, quorum iudicium est rectum, bonisque probatissimum. Igitur omnes vias occasionesque apprehendo, ut quæ fuerit vitæ studiorumque meorum ratio paullulum intelligatis; cumque Doctoris honores ambiendo in FRIDERICIANA publice disputauerim, facio iam, ut, quod cernitis, inaugurale specimen e cathedra ad vos perueniat, SENATVSQVE tam sapientis ac multis nominibus cognitissimi oculis iudicioque ea, qua par est, modestia atque obseruantia exponatur.

)(2

Nec

DEDICATION.

Nec dubito, quin pro singulari bonitate VESTRA, hoc, quidquid est, munere serena fronte ac propitia in res meas voluntate litis accepturi. Semper enim iudicavi, valiturum id, quod maiorem in modum rogo, præsidium contra censuras omnes, sique vos habeam, cuncta me habiturum, quæ vnquam animo sum complexus. Faxit igitur DEVS immortalis, vt RESPUBLICA, cuius estis defensores, VESTRIS vigiliis consistat, VESTRA prouidentia perennet, VESTRIS que officiis crescat. Quod si fiat, PATRES conscripti, inclyti SENATVS augebitur splendor, amplificabitur dignitas, atque omnium denique VESTRVM sapientiam, virtutem ac decus nulla ætas filebit, nulla posteritas conticescet. Halæ Magdeburgicæ pridie Kalendas Nouembris MDCCCXXIV.

CON-

(o)

CONSPECTVS
DISSERTATIONIS

§. I. *Vniuersitatum qualitates generatim recensite.* §. II. *In definienda vniuersitatis voce dissident auctores.* §. III. *Laudatur Huberus. Proponitur definitio.* §. IV. *Cur tales in ciuitate magna occurrant communitates?* §. V. *Sunt ille sub imperio summae potestatis, & personae compositae.* §. VI. *Ad quod intelligendum nulla opus est fictione vni tota illa consociatio intellectu tantum percipitur.* §. VII. *Neque consensio vniuersitatis & conspiratio in vnum commento eget.* §. VIII. *Cur ius maioris partis in collegiis sit necessarium? Hobbesii argumentum non spernendum.* §. IX. *Diuisio vniuersitatum. Collegium, corpus.* §. X. *Quare tres minimum in iis personae requirantur? Observatio Merillii.* §. XI. *Priuatorum iure vtuntur.* §. XII. *Delinquere dicuntur. Rationes in contrarium.* §. XIII. *Quibus respondetur, simulatque ostenditur, eas interdum vere delinquere. L. 15. §. 1. ff. de dolo malo exponitur.* Hertii sententia confutatur. §. XIV. *Vniuersitatis aequae & rectoris differentia. Delictum administratorum & Rectorum his, non vniuersitati tribuitur.* §. XV. *Ratio dabitandi a liberorum rerum publi-*

CONSPECTVS DISSERTATIONIS

publicarum & que surruris sunt, exemplo desumta refel-
litur. Nec diuersum in Imperii ciuitatibus admittitur
§. XVI. Repentinus multitudinis motus non est motus v-
niuersitatis. §. XVII. Communi consilio peccantes, siue
omiserint, siue comiserint, delictum uniuersitati proprium
admiserint, an commune, uniuersitatem efficiant delin-
quentem. §. XVIII. Delicta tractum temporis habentia
interdum propter ratihabitionem, aut negligentiam toti
corpori imputantur. §. XIX. XX. An collegis, omni-
bus recte adscribatur, quod fecerunt aliqui ex collegio, anteq-
quam in numerum venerint? Quod negatur cum adie-
ctione. §. XXI. Singularis lex de Fabricensibus, qui
pro delictis sodalium satisfacere publico obstringebantur.
Plura de Fabricensibus. Observatio de militibus Roma-
nis, quos victuris in cute punctis signabant, & scribe-
bant. Simius de Fabricensibus adnotatio. §. XXII. Sta-
tutum multarum Italiae ciuitatum, quo proximi pagani
damnum viatoribus illatum resarcire cogebantur. Barto-
li color. Fr. Amaya laudatur, commentum Bartoli disti-
ciens. §. XXIII. Cuius rationes expoliuntur. §. XXIV.
Vbi plures ex uniuersitate peccant, totum systema pec-
casse perperam creditur. Ius maioris partis in delictis
non valet. §. XXV. Repugnantia est, deliquisse vni-
uersos censerì, nec tamen iure summo posse puniri. §.
XXVI. Resumitur hoc thema & quam difficilis sit
questionis solutio ostenditur. §. XXVII. Animaduer-
terunt hic nodos difficiles permulti, quos tamen neu-
tquam sustulere. Demonstratur, nihil hoc posse sin-
gi. Tentatur euidens; ac demum perspicue peruin-
citur, facere crimen plurimorum, ne consistat unitas:
eoque plectuntur, qui peccauere; ceteri non item.
§. XXVIII. §. XXIX. vult aliquid molestie fe-
rans

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

rant e dissolutione sodalitati, aut sublatione privilegiorum.
 Quot latius illustratur. Similia Gratii: Similia disputantium. Carolus V. pagodagos. §. XXX. Perimet tamen ad officium Principis, ut patiendo innocentibus quam minimum noceat. Exempla irae diuinae acerbissima ad rem non faciunt. Nec Hobbesii simile a belli cladibus desumptum alicuius hic momenti est. §. XXXI. Reñicitur distinctio inter verum delictum & improprium; eiusque inconcinuitas exponitur. §. XXXI. In vniuersitate vere delinquente iure summo omnes possunt puniri. §. XXXII. Inscripito Nepesinae ciuitatis. Dn. de Büreau laudatur. §. XXXIII. Quod tamen dissuadet ciuibus prudentia. §. XXXIV. §. XXXV. Iudicium de militum Romanorum decimatione, ac scititione noxiarum. Bezelrus caute & sapienter hac in re incedit. Fustuarium. Punienda sceleris capita. §. XXXVI. Principes crudeles non tam fortes sunt, quam timidi. §. XXXVII. Non possunt innocui etiam multari pecunia. §. XXXVIII. Pontifices Romani nusquam negarunt, vniuersitates posse delinquere. Gualdei sphaltmata. §. XXXIX. Nec Papa ob delictum paracianos omnes vniuersitates puniuit vere: vti sedem episcopalem ab huiusmodi ciuitatibus, quae Praesulem suum interfecere, abstulit. Visitatores Episcopi. De Scyllacensi vrbe aliqua §. XL. Comparatio coercionis Scyllacene cum animaduersione Romanorum in receptam Capuam. §. XLI. Delinquentibus extinctis nulla in successores locum habet pena. Quod luculentius deducitur. §. XLII. Nec tamen semel iuste punita ciuitas iure suo recuperat amissa, nisi periere omnes, qui crimini nomen dedere. Quidquid accipit, nouum est. §. XLII. Corpus vniuersitatis extinctum, quantum reuiuiscit, non est illud antiquum. Cnei Visonis didam de Atheniensibus expenditur. §. XLIV. Capua nouo beneficio recreata. Locus Velleii Paterculi exempli.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

plicatur. §. XLV. *Spartianus a Reinesii arguitis de Ba-*
leutis Alexandrina ciuitatis defensio. §. XLVI. *In-*
iuste damnata vniuersitas, si res philosophice pensite-
tur, nihil anitit, nec parendi necessitate constringi-
tur. Sed est tamen consultius, ut superioris opem im-
ploret, aut, si hic deficit, ad preces confugiat. Resti-
tutio ex capite iustitie omnia reddit. §. XLVII. *Non*
autem illa, que fit ex benignitate. §. XLVIII. *Nisi ple-*
nissima fuerit, quod probantium: eoque probato omnia
itidem recipiuntur; etiam actiones in personam a fisco
remisse. Quod limitatur, si princeps ciuitati sui iuris
debitum remisit. De iure queito auferendo nonnul-
la. §. XLIX. *An vniuersitas delinquens per Syn-*
dicum sese iure defendat? Quod adfirma-
tur. Conclusio.

DE

DE
DELINQVENTE
VNIVERSITATE EIUS-
QVE-POENIS.

§. I.

Non est demirandum, delinquere Vniuersitates & puniri, quæ nascuntur, crescunt, ad pueritiam perueniunt, adolefcunt, florent, ægrotant, senescunt, moriuntur: quas qualitates optime depinxit Petrus Faber, Vir doctissimus, atque exemplis illustrauit *Semestrium Lib. I. cap. IX.* Itaque operæ pretium videtur, vt delicta earum paullo accuratius circumspeciamus, & modum peccandi, & poenâs fœderatæ malitiæ conuenientes, cum & hic occurrant memoratu digna.

A

§. II.

2 DE DELINQVENTE VNIVERSITATE

§. II.

Quod vt feliciter cedat, examinabimus illico, quid vocetur & fit VNIVERSITAS? Valde enim hic errant doctores, quandoquidem metaphorica adferunt nonnulli, aliqui aliena admisceant, multi inepta effutiunt, quidam vero ad veritatem propius accedunt.

§. III.

Vlricus Huberus, tom in *positionibus*, tum *praelectionibus* ad ff. *quod cuiusque vniuersitatis nomine*, tum etiam in *Imre Publico vniuersali cap. X. §. 2.* diligentem huic rei operam nauauit, a quo dissentiat licet vnus aliquis, non erit tamen multum, quod ipsius officiat luminibus. Nos generatim *vniuersitatem multitudinem* dicemus *utilitatis causa certo regiminis ordine, vel proprio consensu, vel summae potestatis permisso in perpetuum consociatam.* Et eo autem pacto nec liberas Respublicas, quae sui iuris sunt, excludimus, nec vllum bene ordinatum corpus collegiumque: quanquam *hoc loco* illas duntaxat considerabimus, quae summo imperio subsunt, eoque nec familia videntur, nec Respublica.

§. IV.

Neque enim ciuitas fere inuenitur magna, cuius subiecti non sint distributi in certos ordines simulatque coniuncti, quo summo imperio regantur commodius: immo saepe necesse est, vt ita consocientur, quo commune bonum, quod imperantes ac ciues animo

MO

mo complentur, consequantur secundum fines suos
vniuersi: quod secus est in multitudine, quæ nullo iure
continetur.

§. V.

Vnde deducas, vniuersitates constitui eorum
potissimum consensu, quorum interest; hacque ratio-
ne in vnum coalescere, vđ idem intelligere & velle cen-
seantur; atque etiam reuera velint, si id bene expli-
cetur; non exclusa interea summæ potestatis auctori-
tate, quam ciues semper ante oculos debent habere
constitutam. Neque enim patitur societatis eivilis indo-
les, vt, vnde commodum, incommodumue redun-
dare in illam insigne potest, priuato ausu suscipiatur:
praesertim, cum homines sint, qui coeunt, affectibus saepe
agitati atque a vitiorum labe nunquam penitus im-
munes. Ex quo fit, vt talium communitatum con-
iunctio firmiter habeatur, & licita; indeque vnitas re-
sultet, cuius ratione personæ mysticæ vulgo audiunt,
ac morales compositæque dicuntur. Quod tanto con-
fidentius faciunt Iurisconsulti, cum Florentinus *lib. VIII.*
instit. HAEREDITATEM PERSONAE vice fun-
gi adseueret, sicuti| MVNICIPIVM, & DECVRIA
& societas. l. 22. ff. de fideiussores.

§. VI.

Sed inde vero vix opus est, vt per fictionem
istud fieri statuatur, eeu facit Dadinus Alteserua de fi-
ctionibus iuris *lib. I. cap. XIX.* Vix enim ad fictiones

descendendum, vbi clare intelliguntur omnia, &, quomodo vnitas generetur, patescit; nimirum, vt multi homines considerentur, tanquam vnus homo ob con-
 spirationem voluntatum, quæ omnium actionum hu-
 manarum principium constituunt; parumque ad rem
 facit, mera tamen mentis distinctione a municipibus &
 ciuibus municipium segregari, & iterum in unum con-
 flari, nec sensibus vsurpari, sed intellectu solo per-
 cipi. Illico enim infirmitas huius argumentationis
 in oculos infulit, quando perpenditur, futurum sic vt
 res incorporales omnes sint commentitiæ, nihilque ve-
 ri contineant; sed corporales tale elogium tantum fe-
 rant, quæ sensu notantur, & per adspectum, auditum,
 tactum, odoratum, gustatum, tanquam per satellites,
 animo offeruntur: quasi vero intellectus pro sale cor-
 pori sit, ne putrescat, aut, quod ille operatur, totum
 imaginarium & ex ingenio compositum credi debeat,
 aut saltem verum, quodque reapse existit, desinat,
 quam primum mens suo officio fungi incipit. Quod
 sane absolum est, somnesque demonstrationes euertit,
 quæ sine mentis *abstractione* non fiunt: vt interea
 veritatem in luce constituant, vel ipsissimæ veritates
 sunt. Ceterum id facile permitto, vniuersitates certo
 sensu artificiales recte appellari, quia pactis coagmen-
 tantur, quibus Hobbesius non male *artificii* nomen tri-
 buit, quorum textura non tam a natura, quam homi-
 num consensione & voluntatum catholico concentu
 ortum

ortum trahit: cui cogitata & vota omnium communia respondent.

§. VII.

Noli adfirmes: vix tamen intelligi, qua ratione consentiant vniuersi, cum id rarissime contingat, vt ne dissentiat vnus: ad id vero, quod vix centesimo euenit anno, nec ciuilibus prudentia auctores, nec iuris conditores respicere: adeoque hac parte minimum fictionem fore admittendam. Nego hoc rursum. Fictio enim aliquid ponit, quod non est. Hic nihil ponitur, nec fingitur, sed reuera in actibus rerum deprehenditur. Nam cum talis vniuersitas sine motu consistere nequeat, sed velle, & consentire cupiat, immo aliquando dissentire desideret, & vere sapius dissentiat; consequitur certe, vt modum volendi, aut nolendi possibilem eligant vniuersi, qui in eo versatur, vt, quod maior pars decreuit, omnium decretum non solum videatur, sed & iidem pro sua voluntate haberi enixe flagitent, & sic contra. Quod autem enixe cupiunt, non sane fingunt; quodque reapse nolunt, nequicquam se nolle ex ingenio comminiscuntur: nisi quidem nolle & velle ad non existentia referas, aut, dum cupis, fingere te credas, aut, dum discupis, id fabulari ac somniare appellires; aut saltem animorum motibus nusquam firmiter consistentibus adscribas.

§. VIII.

Quibus præmissis sine negotio nunc percipitur,
A 3 quare

quare ius maioris partis ex regula omnibus in collegiis (*) obtineat. Neque enim vllum fere ex coniunctione sua commodum sentirent vnquam, si vnanimum suffragiorum symphoniam expectarent sociati. Quare ita debent cogitare omnino, nisi inutilem reddere & immobilem totius vniuersitatis machinam & abluere a scopo præoptent, quem habere sibi præfixum, cum coirent, nempe, vt vellent, &, quæ sibi vtilia, decernerent, &, quæ inutilia, ea ratione auerterent. Nec vili pendendum prorsus Hobbesii (***) argumentum, qui, dum suffragia ferunt collegii membra ac dissentiunt, singulos singulis, scribit, contradicere; non autem ceteris, quorum accessione hæc, istaue pars reddatur numerosior, quibus interea nemo contraît; adeoque efficitur, vt, dum paria suffragia nihil concludunt, cetera vincant proque totius personæ ex pluribus hominibus constantis voluntate habeantur. Qui propositum coeuntium hoc loco non admittunt, & Grotium *Lib. II. cap. 5. §. 17.* temere reprehendunt, in λογισματικῶν incidunt. Vana enim ratio est, collegia sæpe superiorum & magistratuum maioris partis decreto abscisse stare cogi, etsi tale animi propositum non habuissent

(*) Est & vbi inter priuatos obtinet, nempe, ut ad vniuersos referatur, quod fit per maiorem partem. Adulit I Gothofredus ad R. I. 160. §. 1. exempla idque in obstrictibus ventrem insipientibus obseruatum Paulus Ict. refert. *L. II. sent. tit. 24. §. 8.*

(**) in *Leuiathane cap. XVI. in f.*

buissent ipsimet. Sat enim est, quod ira debuiss. ut cogitare, aut ex post facto eo modo calculos subducere, negociorum ciuiliū natura suadente, obstringantur, aut etiam populo eligenti magistratus alia mens adtribui nequeat, si res indipisci exitum, nec actibus ille suis inuehere moram, aut denique tolli vniuersitatem ac disturbari omnia incondite concupiscat.

§. IX.

Non est nostrum, lustrare & suis nominibus nuncupare vniuersitates omnes, cum earum inire numerum nec facile sit, nec necessarium. Sufficiat, inueniri maiores, vt sunt prouinciæ, oppida, pagi, academia, ecclesiæ: nec deesse minores, quales collegia opificum, mercatorum & similia corpora videntur, quorum varia apud Romanos, plura apud nos occurrunt: quamuis non nesciam, esse, qui collegia à corporibus distinguant, atque hæc ab istis. Sed exigua huius disceptationis utilitas videtur; isque vincet, qui Latino sermone conuenienter loquitur; & *Linus* autem corpus, collegium, ordinem promiscue sæpe sapius usurpat: inque eo conueniunt omnes, plures homines collegium constituere atque vniuersitatem, quibus ius eouendi a summa potestate est concessum: cetera illicita sunt, nec iuris sensu pro collegiis corporibusque habentur.

§. X.

Plures vero dum nominantur, palam fit, minimum requiri tres. Id non solum iuri Romano congruit,

gruit, verum etiam naturæ rei, quam hoc loco spectamus, penitus conuenit. Etsi namque pluralis locutio duorum numero in causa testimonii ferendi continetur *l. 12. ff. de testibus*; nemo tamen non videt, propterea hic requiri tres (*) minimum, vt vnus in impari sententiarum controuersia suffragia dirimat: fierique vix potest, vt sententiæ ponderentur; eoque rectius illæ numerantur: vtut hoc Plinius *L. II. ep. 12.* indignatur, perfectionem mente depingens, quæ nec in Romuli face inuenitur, nec propter naturalem hominum superbiam sapienter speratur. Id vero quod ex accidenti venit, nempe vt seruetur sodaliticum capite in vno, nihil ad rem facit, nec regulæ loco statuendum.

§. XI.

Ergo igitur illi plures in vnum per maiorem suffragiorum partem conuenientes decernunt, & paciscuntur, transigunt, contrahunt; modo reuera consentire plures, aut in corporum vtilitatem aliquid deprehendatur versus; inque plurimis iure priuatorum vtuntur, vel omnibus ciuibus communi, vel singulari. Quin neque res ipsis defunt, neque priuilegia: habent arcam communem, sigillum sæpe, Syndicum: accipiunt & ad-

(*) Habet nonnulla Edmundus Merillius controuersiam hanc illustrantia *lib. I. obseruat. cap. XXIV.* vbi simul ex Seruio ad *lib. III. Æneidos Virgiliane* obseruat, Quirites imitari hac parte Græcos, quorum pluralis numerus inciperet a tribus: cum vicissim duos indicet numerus dualis.

& adeunt a tempore Neruæ & Hadriani hæreditates, legata adipiscuntur, possident quoque, iurant, iusiurandum deferunt, cetera. Quod autem in quibusdam causis duæ suffragantium requirantur tertiæ præsentis, inque pagis omnium & singulorum consensus & subscriptio aliaque desiderentur alicubi, a iure arbitrario merito deriuatur: quod sicuti est infinitum; ita vix censemus operæ pretium, inhærere iis longius, præsertim cum sine hac contemplatione propositum adsequi nostrum queamus.

§. XIII.

Nostrum enim primarium thema eo collineat: an ciuitates, pagi, vno verbo vniuersitates delinquant, ac propter delictum suum recte puniantur? Neque enim dubia desunt, quare id negandum videatur. Nam cum animo delinquatur ac consequenter corpore, & ciuitas autem, municipium, vniuersitas nec animum habeat, nec corpus, sed merum iuris nomen sit; neque sensibus occurrat, sed intellectu tantum percipiatur, & mystica persona sit; non inepte videtur concludendum: vniuersitatem non delinquere igitur: idque expressis verbis prodere creditur Vlpianus l. 15. §. 1. ff. de dolo malo. *SED AN in municipes de dolo detur actio? dubitatur. Et puto ex suo quidem dolo non posse dari: quid enim municipes dolo facere possunt: Ad dunt, nec Pontifices existimasse, vniuersitatem peccare, eoque diris illam deuonendam negasse.*

B

§. XIII.

§. XIII.

Sed salua res est, si penitetur probe, quid fiat, quando municipium peccat, aut vniuersitas alia leges transilit. Sæpe enim vsu venit, vt 1) signo dato conueniant omnes, aut saltem 2) plurimi præsentés consulto animo parandum aliquid per maiora decernant. Primo etenim casu vere delinquit tota vniuersitas, ac vere quoque de dolo ac metu iniusto tenetur: quod nec Vlpianus negat *l. 9. §. 1. ff. quod met. causa.* Vnde cum is inficiatur, municipes dolum committere non posse, diuersum sane thema mente depingit, idque circo exponendus est aliter. Hertius (*) inter municipes & municipium distinguit, inter vniuersos & vniuersitatem. Quod ita intelligo. Quemadmodum enim quod vniuersorum, non est singulis proprium; nec, quod ad vniuersis debetur, singuli debent; nec, quod vniuersitati, idem & singulis debetur; sic quod municipium dolo fecit, nequaquam ad singulos municipes pertinet, ita vt vnus solus debeat deuorare, quod intriuere ceteri, aut vniuersi. Quilibet namque e suo facto obligatur. Quod Vlpianus ipse agnoscit, dum municipes obligari contendit, si quid ex dolo delinquentium administratorum ad ipsos peruenit. Quæ obseruatio potissima efficit, ne penitus consentiam Hertio. Magis quippe est, vt de administratoribus, verba faciat Iuris-

(*) in differ. de pluribus hominibus vnã personam sustinentibus Sect. II. §. VIII.

consultus, quibus redituum, pecuniæ publicæ & ærarii cura erat demandata, qui interea in contrahendo dolum admittere facile poterant, atque hic non est tribuendus municipibus; sed Decurionibus potius, in quos actio de dolo locum habuit utique.

§. XIV.

Nec enim vnus generis sunt vniuersitates. In quibusdam *æqua* inuenitur societas omnesque æquali iure ac facultate fruuntur. In aliis *reërix* observatur, quarum Duumviri & decuriones, magistri ac reliqui adfessores faciem totius vniuersitatis ferunt, vel ad tempus, vel toto vitæ tempore, vel etiam hæreditario iure. Quæ omnia solícite sunt poderanda, tum, si contrahatur cum vniuersitatibus, tum, si Syndicus constituendus, tum denique, si de delictis earum sit iudicandum accurate. Vix enim recte imputabitur populo crimen, quod ab eo ortum non habuit, sed alius, qui municipio cum auctoritate præsumt.

§. XV.

Ac caue sis pronunties: in civitatibus, quæ sui iuris sunt, subiectos ob Principum suorum deliria & Consulium Senatorumque facinora bello non peti iniuste; proinde idem adseuerandum videri in municipibus, quibus itidem delicta rectorum & administratorum suorum neutiquam tribuerentur iniuste. Maximum enim hic animaduertitur discrimen. Sicuti namque vox Principis vox populi est; inque eius voluntate ceterorum

rum voluntates omnes insunt; deque eo publice constat; ita mirum videri vix debet, si, vbi bellum ingruit, innocentes ac noxii iuxta cadant. Quis enim distinguat hosce ab alteris? Quis cum perturbata omnia, clare perspiciat, quantum peccarint singuli? quosque approbauerint Principis sui pernicioſa consilia? Quis adſenſerit illi? Quis adularus sit? Quis incitauerit stimulosque addiderit furenti? Quid cuiusque gladius egerit? Qui sensus fuerit Caii, Meuii, Ticii? At in parte *cauſſa Emerica* spectantur. Hic inquiri & definiiri vt plurimum potest, qui auctor & architectus fuerit mali perpetrati? Vniuersitates vero & municipia, quoad a nobis considerantur, sub regimine superioris imperii agunt, nulla belli formidine circumſtrepente; quorum rectores, cum auctoritate licet imperent, & expeditant, faciantque omnia populi nomine; vix tamen hunc representabunt, cum a muneris ratione deſciſcent, cum extra orbitam recti proſiliunt, & aliquid iubent, omittuntque a Principis proposito & iuſſis abſoludens; nisi quidem ipsi municipes se ſociauerint iniuſte agentibus, confirmentque inique geſta, eaque laudent, ac peruerſe incedentibus applaudant. Tum enim iterum vere ac proprie delinquent Achiui; nec diuerſum de ciuitatibus imperii ſtauendum, ſicuti *Knipſchildius* (*) bene animaduertit.

§. XVI.

Sed ſinge, de improuiſo globum incondita multitu-

(*) de Iur. ac priuileg. Cluiat. imp. L. V. c. 7.

titudinis sine praua deliberatione ac decreto in scelus aliquod prorumpere, ac vel maiorem partem, vel omnes fere ex vniuersitate flagitio suo implicare, quaestio erit, an vniuersitas deliquisse sit credenda? Et non putat Vlpianus *l. 15. §. 2. ff. quod vi aut clam.* Nequaquam enim communi omnes consilio peccarunt; sed repentino motu consurrexere, alter alterum sequendo, ceu grus gruem ac coruus coruum; eoque perperam quis eos tanquam vnum personam consideraret, cum fundamentum vnitatis desit: vtut faces ac saxa volarunt inque criminis societatem paulatim pertracti sunt pluri. Obligatur quisque per se; idque in solidum, deficient reliqui, an praesto sint? quia suo consilio flagitium commiserit singuli; cum vicissim ceteri, qui se a peccato tenuere, nihil noxae contrahant, sed impeccabiles maneant hac parte.

§. XVII.

Vbi vero *communi consilio* precedente lineas transiliuere *vniuersi*, committant, an omittant; tum sane meritum oritur commune nec a contracta labe corpus totum liberatur; quandoquidem vnum habuisse *περσσωπον* cuncti censentur, eorumque maleficium neque in particulas diuidi, neque singulis tribui seorsum potest; delictum vniuersitati (*) proprium fuerit, an
 B 3 aliud

(*) Doctores hanc distinctionem excogitarunt quoniam deprehenderant, militum delicta in propria & communia separari *l. 2. §. 6. ff. de re militari.* Quod & ad Ecclesiasticorum delicta obseruatur traditum. Hoc loco vero ista differentia ne pili quidem est facienda; cum

aliud a quocunque homine singulari patrari aptum, qualia sunt, homicidium, vis ac metus iniuste illatus. Nec scio, an Mynsingerus (*) rem tetigerit acu, quando flagitia postrema pro flagitiis vniuersitatis agnoscere detrectat, quia vim inferre, hominem interficere, insultare aliis, delicta forent, quae omnibus a mortalibus possent admitti. Potius ille contra solem loquitur, ipsique legibus, quibus excitandis alioquin perditus est, obstrepat, ceu ostendimus ex l. 9. §. 1. ff. quod *met. causa: cui authenticam item nulla communis C. de episcopis & clericis* merito adiicimus.

§. XVIII.

Id vero plus habet rationis, quod obseruat Lauterbachius in dissert. *de Syndicis* §. LXII. euenire aliquando, inque primis inseditionibus, coniurationibus, causis fractae pacis publicae, quae sunt crimina temporis tractum secum plerumque ferentia, vt, quamuis consultata ratione ac conuocata multitudine tam enorme facinus non suscipiatur, istud tamen vniuersis ac toti corpori & Senatui quoque adhaereat, qui non impediunt nefas, quod impedire possunt; aut etiam rarum habent ex post facto: cum ratum habere in maleficiis praecipue

com de poena scelerum sermo sit: atque inficere dicator, cetera crimina vniuersitatum manere impunita, nisi statutorum suorum limites migrauerint. Quod est prorsus illiberale.

(*) *Cent. II. Obseruat. 78. n. 5.*

pue fit mandare, ac non impedire ratum habere. (*) Perinde enim est, ac si cogitarent dicerentque: ne sic quidem male: fiat voluntas populi. Idque est, quod Rectoribus Werthensis civitatis ad Danubium obiecere Catholicis furorem plebis remediis sat validis neuriquam coercentibus: vtut permulta ex facto & iure in contrarium adtulere civitatis Patroni ac Defensores, quibus perpetuis absolunda potius illa, quam condemnanda fuisset. In quibus illud erat cum maxime, quod reprimendo furori impates fuissent; displicentiamque suam ipso facto ostendissent.

§. XIX.

Ac sicuti vero delicta singularum absolute in Magistratum reiici nequeunt; ita nec peccata, quorum auctores noti sunt, collegis aut eiusdem communitatis fodalibus recte imputantur, nisi quidem, ceu de civitatibus commonesciamus Lectorem, ipsimet concurrant, eorumque consensus & voluntas voluntati peccantium agglutinetur, dum vel non prohibent pro virili, vel ignave ignorant, quae a ceteris perpetrantur, aut, quae perpetrata iam sunt, ipso facto continent.

§. XX.

Quamobrem iniquum profus habendum, si, qui nondum in Decurionum numero fuerunt, de seniorum,

(*) v. l. Gothofredus ad l. 152. ff. de R. L.

rum, vel antecessorum suorum fraudulenta administratione & delictis respondere cogantur. Neque enim illi Antecessorum suorum hæredes sunt, nec, si essent, in delicta eorum succederent, dolumque participarent. Quin vix simile vero videtur, noue electis statim præcedentium Decurionum, Duumvirorum, item Consulium ac Senatorum gesta innotuisse, vt qui in bona fide sunt, atque ordinis totius postumi, quibus non omnia illico excutere scrinia permittitur: sic, vt multa ignorent innocentissime, quæ forte contra leges & pacta a sui corporis hominibus antea sunt commissa. Aliud foret, si eo in sodalitiis tum temporis vixissent, cum crimini sese obstrinxere collegæ, quorum actiones a lege declinantes obseruare & potuissent & debuissent; vel illi denique ex post facto antecessorum & collegarum suorum illaudabile facinus sensu tabellæque deprehendissent. Tum enim iis aliquid malitiæ, aut saltem culpæ haud temere impingeretur, si tacerent, & facta antecedentium, vel præsentium administratorum nullo iuris coloris innixa simili perfidia approbantes continuarent. Quæ circumspectiones sicuri non sunt negligendæ; ita inclytum ICtorum in Fridericiana ordinem respondisse recorder: iniuriam factam Senatoribus celeberrimæ cuiusdam ciuitatis maritimæ, quos Princeps carceri censuit includendos, quia ab eorum collegis & antecessoribus non sit petita renouatio iuris tollendi vectigal, nec pensio ex contractu soluta die condicto: qui interea ad vnum omnes illo temporis intervallo, quo omitendo peccasse

peccasse Senatus dicebatur, illum in ordinem nondum erant cooptati, sed post longam intercapedinem per varios demum gradus ad seniores functiones sunt euecti. Non succurrit iam, qua ratione illis ex malis emerferint oppressi: etsi probe teneo, inaudito fere exemplo ab illis pensationem damni e propriis loculis fuisse requisitam ac multam insuper, defensionibus eorum posthabitis, dictatam.

§. XXI.

Quod sane intolerabilius multo, magisque *παράδοξον* cenferi debet, quam quod de Fabricensium collegio in codice Iustiniano animaduertimus; qui ex arca communi cogebantur rependere, quod fodalium vnus alterue de materia & armis, quæ fabricabant, furto subtraxit, aut vendidit, aut alienas in oras contraxit. Ipsa quippe *l. j. c. de fabricensibus* perspicue indicat, quare Theodosius cum Valentiniana ratione edixerit. *Iure inquit, prouisum est, Fabricenses artibus propriis inservire: ut exhaustis laboribus immorentur cum subole professioni, cui nati sunt.* Denique quod ab VNO committitur id TOTIVS delinquitur periculo NUMERI; ut *constricti nominatibus suis, sociorum actibus quandam speculam gerant, & VNIVS DAMNVUM ad OMIVM transit dispendium.* Vniuersi itaque veluti in corpore vnus forma, vnus decoctionis, si ita res tulerit, respondere cogentur. Et aliunde vero innotescit, esse hanc legem decerptam

ex Nouellis Theodosii & Valentiniani, quas emendatius edidit Petrus Pithœus recudique curauit Cunradus Rittershusius: vnde simul patet, qua de caussa id placuerit Imperatoribus. Expediebat namque Republicæ, vt ea materia fideliter custodiretur a collegio ὀπλοποιῶν, quæ rara erat quodammodo; cum ferrum optimum & aciarium parcius inueniretur, si excipiatur Chalybum terra iuxta Paphlagoniam, Hispania, Noricum, cetera, de quibus Salmasius adeundus in *exercit. ad Solinum pag. 703.* & Basilius Cæsarex in Capadocia Episcopus *epist. 277.* Vnde nominari, qui manciparentur fabricæ, a ceteris sodalibus debebant, ab hac vitæ conditione recedere cum subole prohibiti. Ferrum vero a prouincialibus illis præbebatur, sicuti & carbones: fitque nunc palam, quare totus numerus deliquisse censeretur, etsi vnus solus ex numero a fide defecit. Considerabantur quippe tanquam corpus militare, cuius primicerius cum ceteris prouideret, ne quid detrimenti fiscus caperet, aut fabricensis alio elaboreretur. Hinc illis, tanquam tironibus, (*) nota iniusta,

(*) Ignari sunt rerum Romanarum, quibus peregrinum videtur victuris in cute punctis milites signari ac scribi. Sætem non legerunt isti Vegetium *lib. 1. cap. 8. & L. II. cap. 5.* vt præteream sanctorum patrum loca, Ambrosii, Chrysostomi, Augustini, quæ in medium tulit Iacobus Gothofredus in Comment. ad Cod. Theod. tit. *de Fabricensibus l. 4. Tom. III. p. 528.* Nec Salmasius eius rei est oblitus *de re militari* libro, nec *Lipfius*, nec *Naudæus* in suis hac de materia scriptis: ita vt admo-
dum

inuſta, vt, ſicubi latitarent, aut fugitiui eſſent, illico di-
gnoscerentur. Quæ indicio ſunt peculiare rationes
Romanis Principibus ſediſſe, ob quas tanquam ſingula-
res perſonas noluerint eos ſpectari, totumque colle-
gium ad ſerendum diſpendium obſtrinxerint. Sed erat
vero damni huius penſatio nequaquam pœna proprie
dicta; cſi vnus alteriuſue peruerſum facinus redunda-
uit in ſodales, pondereque ſuo preſſit omnes. Cum-
que hoc penitus ſit ſingulare & ad exceptiones perti-
neat rariffimas, per ſe intelligitur, non id eſſe ad alias
cauſas, inuitis legibus, trahendum; præſertim, quan-
do bene perpenditur, quod hac in nouella Theodoſii
& Valentiniani XIII. ſequitur: feciſſe Imperatores, vt
Fabricenſibus ſine teſtamento & hæredibus diem obe-
untibus ſuccederet collegium, ne de duritie ſæpe no-
minati oneris querendi cauſa foret, ſicque incommo-
da commodis temperarentur.

§. XXII.

Cuius moderationis exemplum ſi occurreret in
ſtatuto, quo varia Italiae regiones ac ciuitates vtuntur,
quodque *Caſtrenſis*, *Menochnus*, *Surdus* ac *Panormitanus*
inducant, non habuiſſet forte Franciſcus Amaya (*)

C 2

Iuriſ-

dem imperiti videantur, qui milites hac ratione ſigna-
tos vel ſeruilem in modum, vel animalium more tra-
ctari clamitant. Eſt hæc conſuetudo admodum vetuſta,
nec inutilis.

(*) Comment, in *Lib. X. Cod. Tit. XXXI. l. 15. p. 260. n. 27.*
vbi

Iurisconsultus Hispanus sat argumenti, quare tot telis istud crederet oppugnandum. Cauetur enim eo, vt, *si quid damni fecerit viator, proximi PAGANI id refarciant illi.* Sed sunt eius rationes neutiquam spernendæ, quibus peruincere conatur, naturali hunc morem æquitati repugnare, vt, licet nulla amissionis culpa, aut malitiosum consilium paganis adhæreret; nihilominus tamen illi, tanquam si nefas contraxissent, ad pensandum damnum obligarentur. Nec iuuat, utilitate publica hostiri, quod certo modo acerbum videatur. Sat est, trahere hoc exemplum multum ex iniquo, dum, quo impediri a paganis nequit, ipsis nihilominus imputatur: iique criminis commissi pœnam ferre coguntur, qui nihil commuerere: & damni vero restitutio meritum præponit. Noli obducas, damnum resarcire non significare pœnas luere. Scio hoc, siquidem noxia sit facta ab illis, qui istam coguntur sarcire. At nostri pagani fecerunt nequicquam; nec aliquid itidem neglexere, quod in eorum officio fuisset. Itaque pœnæ loco erat, quod ab illis exigebatur, vt ut eorum non adtingebat, nec capitis pœna in eos, qui nihil fecere, constituta. Id enim quamuis atrocius foret, vix tamen & alterum iniquissima acerbitate caret.

§. XXIII.

Igitur summatim dicam, in illis consistere pœnam

vbi magnus auctorum numerus occurrit, qui hunc morem Italicarum ciuitatum referunt, ac partim desunt.

nam oportuisse, a quibus orta est culpa, seu malum: a paganis nihil est ortum: non igitur ad rependendum intertrimentum fuissent illi obstringendi. Bartoli effugium dubia hoc loco occurfantia non tollit, quando is morem hunc ea de causa ab improbitate vindicari facile sibi persuadet, quod, ubi ratio statuti obseruatur prægnans, iniquitas vanescat. Quippe altera ratio multo sane firmiter est, innoxios videri absolueudos, nec villo modo plectendos, criminales animo, an ciuilem poenam mente depingas: præcipue si sumatur, nec omnes in vim viatori inferendam conspirasse, nec vnum, nec plures e pago aliquid ei surripiendum statuisse, nec, vt itinerum securitatem præstarent, impostum illis fuisse vnquam & vsquam. Vnde concludendum, omne hic exulasse meritum, ex quo vel damno potuissent affici, vel poenis coerceri.

§. XXIV.

In ceteris, quæ contemplati sumus, themâibus saltem aliquid meriti deprehenditur. Nam quæ vniuersitas in delictum conspirat, aut ratum habet ex post facto, aut aliquid negligit, illa sane nefas contrahit. Quod si aliqui sint, aut etiam plures ex illa, qui moliantur facinus & perpetrent; tum quidem veri specie non prorsus destituuntur auctores, qui totum *σύνημα* censent peccare: quod vniuersitas alioquin habeatur pro vna & composita persona. Sed rectius calculos ineunt, qui & eo pacto crimen a toto corpore auer-

tunt; quandoquidem vnitas illa ex foederata confociatione profuit: quæ interea hac parte neuiquam reperitur, cum non sint eo fine coniuncti vniuersi, flagitiis vt operam dent, aut de plurium delictis, quæ nunquam approbauere, respondeant, sed vt commoda corporis pro virili promoueant, & incommoda, quoad licet amoueant.

§. XXV.

Ex quo perspicue confit, Titium Iuriconsultum Lipsiensem acutissimum iure reprehendisse Zahnium *ichnographicæ municipalis scriptorem*, existimantem, totam vniuersitatem deliquisse, in qua maior pars in seculus transcurrit. Dicitur hoc, sed dum ipsemet deinde de poena corporis delinquentis mentem aperit, innoxios iterum excipit, qui vel contrariuere ausibus municipum iniustis, vel vi metuque compulsi manus demum dedere victas. Quod satis probat, poenas tenere suos auctores, nec ius maioris partis hac in caussa vnquam debere attendi.

§. XXVI.

Vbi enim delictum, ibi poena: vbi nulla poenâ ibi etiam perperam fingitur delictum & contra. Quocirca etsi permittitur, culpam & dolum contrahere vniuersitates; est tamen ille dilucide demonstrandus. Maiora suffragia in criminibus pro omnium voluntate haberi minime possunt; quamlibet & hoc demus, præsumtionem militare contra omnes, nisi innocentiam suam

suam evidentibus argumentis signisque commonstrent. Sed fac probasse aliquos, immo multos, extra noxiam se fuisse constitutos, num peccauit vniuersitas? Et certum habeo, solutionem questionis huius non adeo esse facilem, ac primo obtutu videtur. Neque enim hic vnitas cernitur, quæ alioquin facit, vt communitas indiuidua censeatur persona. Commonescimus dubitantes iam dum, nullam hac parte delictorum societatem offendi, ob quæ patranda vix certe in vnum sese collegere, de quibus etiam primo in ortu nunquam cogitarunt; eoque fieri nequit, vt ius maioris partis vniuersa & singula membra vel expresse, vel tacite approbasse hac in causa credantur. Vnitate vero hac morali cessante numerus oritur, eoque pacto non vnum *πρόσωπον*, sed plura obseruantur, quorum vnum quodque luat, quod fecit commereuitque. Quid igitur respondebimus?

§. XXVII.

Non diffiteor, animaduertisse tum Philosophos, tum Jurisconsultos difficiles hosce nodos; eamque ob rem pœnæ subiiciendos, qui nihil admittere mali, sine circumuisione negarunt omnes: quamquam interea innumera profant exempla, vbi punita sunt talie corpora, ac privilegiis exuta, redactaque ad incitas. Verum cum legibus stemus atque argumentis certemus, sola exempla ambiguum neutiquam thema resolvent. Itaque dicendum forte, fingi hic vnitatem: quali ficti-

ore

one nostro iudicio minime erat opus, quando de numero suffragiorum maiori in collegiis, sodalitiis, ac municipiis prevalente verba fecimus eumque contextum ex facto coitionis potius, quam iuris peritorum commento intulimus. Neque adhuc sententiam mutamus: praesertim, si pensitemus, dissentire neminem posse, quin in negotiis ciuilibus & communibus numerus suffragantium minor vincatur a maiori. At iam de crimine sermo est. Quis fingat delictum, & factum singulis nocuum? Quare statuas malim, maiorem corporis partem contagio peccati inueniri infectam; aliquos autem integros mansisse scelerisque puros: ac proinde consistere iam collegium ac communitatem non posse, quoniam plures a primo sine desciscientes in deuia uenerunt. Sicuti uero vnanimi & prono in legum obseruationem & bonum ordinem consensu stabilitatem accepit vniversitas, & propterea a summo ciuitatis principe est firmata, quia in ea nihil rationibus suis repugnans, aut difforme deprehendit; ita dum a se ipso dissidet totum, & pars parti contraria euadit, his in recti tramite ambulancibus, istis extra orbitam profluentibus, aliam certe faciem totum nunc induit *σύνεσις*, nec eodem amplius frui loco atque ordine poterit, quem dirupere homines maleuoli plures. Quocirca diffluet sane totum atque animam efflabit. Rupto uero ordine & coniunctionis vinculo sublato unusquisque sibi restituitur, ita, ut tanquam homines singulares considerentur omnes arbitrioque summæ potestatis

statis merito relinquatur, utrum, soluto unitatis firmamento, animaduertere in singulos, qui maleficium participant, an sceleris auctores subiicere, quas meruere, poenis parcereque quodammodo ceteris velit, quibus tum exempla astutiorum præludere, tum Demagogicæ facundiæ fucus furorem iniecit. Eoque pacto prohibitum censeri minime poterit, si pari auctoritate publicæ tranquillitatis moderator nouas residuæ delinquentium multitudini leges præscribat, nec iisdem, quibus olim cumulati erant, priuilegiis frui permittat. Nec enim conquetendi vllus iustam habebit causam sed potius lætandi copiam insignem, quod non sint omnes funditus excisi, aut priua poena singularim ac per capita effecti; sed in vnum iterum corpus compacti, arctioribus licet cancellis circumscriptum, nullisque priuilegiis munitum.

§. XVIII.

Ac caue sis lamenteris: tamen per indirectum innoxios laturos aliquid poenæ, vult a facinore tam immani animum & manus cohibere. Nego enim, eos puniri: etsi aliquid incommodi sentiunt. Id vero incommodi rationem poenæ non habet. Qui peccant, suo delicto plectuntur; quanquam simul faciunt, ne pristinum systema perduret. Quare Principi nihil videtur tribuendum, præterquam quod noxia capita nolit impunita, nec, dum iis quodammodo parcat, eodem stare loco sinat: quo sicuti excidunt suo malo; ita fieri

D

ne-

nequit, quin & innocentes quadam molestia afficiantur, & ob funus vniuersitatis municipique certa ratione premantur. Princeps autem suo iure vitur, quando sic debellat maleficos, cum aliam inire viam nequeat, nisi vel noxios quoscumque perdat, vel omnes a supplicio, quod meruere, liberet. Si prius, crudelitatis notam vix effugiet: si posterius, nimium fortassis lenis erit & in posterum impune contemnetur. Quod si vero temperet iras, nec totam vniuersitatem dilpergens aliqua tantum ratione perditie insanientes mulctet; ex accidenti demum vsu veniet, vt & quietissimi aliquid iuris amittant: cuius intertrimentum interea non tam punienti adscribas, quam delinquentibus, qui eiusdem ciuitatis ac collegii consortes in eandem secum ruina trahunt: dum videlicet prima subruitur consociatio, ac vel noua arbitrio imperantis surrogatur, vel denique plurima iis compendia subtrahuntur. Vt enim eodem felicitatis tramite decurrant fontes, peti nequit; vtque insontes soli vniuersitatem veterem constituant, nec expedit forte, nec fieri etiam aliquando potest. Igitur patienti animo ferendum, quod mutari nequit, aut alio concedendum, ni placeat noua conditio; aliaque expedienda salutis via ineunda, si acidum hoc molestumque intolerabile videatur. Vnde haud male vniuersitatis delicta pestilenti morbo comparantur, quem aliqui in ciuitatem secum ferunt suo exitio inuoluentes ceteros, ad quos contagium serpit, sani licet antea fuerint, & ab omni agritudine mentis.

mentis doloribusque vacui. Sat est nihil eruditatis hac parte residere in Principe, nihilque poenæ offendi, quæ iratum animum prodant in eos, qui in societatem sceleris nunquam venire. Ab omnibus difficultatibus ut quis immunis sit, humanam sortem transcendit: nemoque est, quem non madefaciat imber, incommodetque tempestas agris fructibusque ceteroquin non inutilis. Idque multo magis æque deorandum animo: quo certius prævideri ab initio potuere tam acerba, eiusque generis inamœni turbines. Neque enim publicæ rei rectores fodalibus vnius corporis promittere unquam, æternaturum istud, etsi motibus serueat illi: um maiorque sociorum portio officii limites migrauerit. Jura, privilegia, emolumenta, fructus rem obiectam personamque habilem poscunt; quæ, quia composita est hoc loco, suo interitu resoluitur in illa, ex quibus constituitur, vel aliam metamorphosin suffert.

§. XXIX.

Atque eo pertinent similia & exempla, quibus Grotius Lib. II. cap. XXI. *de I. B. & P.* illustrat hanc doctrinam. Vix enim fideiussores dixeris mulctari, aut puniri, qui pecunia sua ob aliorum delicta emunguntur: nec in filios proprie cadit poena, ad quos, propter patrum nefas, eorum non transeunt fortunæ; vixque necessum, ut omnes in lauta ac bene aucta parte positi conspiciantur. Multi quippe egent; nec, quod aufertur nocenti, illico ex eadem causa adimitur innoxii, ut

spes illis intercipiatur, & occasio discedendi quadante-
nus in famum abeat: idque sine noxa summa potesta-
tis, cui tam seuerum consilium inuitæ extorquet pluri-
morum malitia. Quod de Carolo V. refertur, sin-
gulare prorsus est. Hic conjuratos in se inque Nea-
politano regno turbas dantes præmiis mactauit, cete-
ros inanes dimittens. Neque mihi dubium hæret, quin
& hoc innocentibus & fide præstantibus acciderit para-
cerbum: & tamen ferendum erat patienti animo con-
siliu Principis *παράδοξον*: a quo pacati potius exspe-
ctabant clementiæ & liberalitatis documentum, quod
interea reapse obtigit *ναυός ποίση male agentibus*. Iu-
bent Theologi, vt capistro subdatur ratio in iis, quæ
fidem exigunt præcipuam: idem Politici docent, vbi
de imperantium actibus sermo incidit; nec sane in ci-
uitatibus mysteria deficiunt, in quæ subiecti quidem
desiderant *παράδοξον*, quanquam multa interueniunt,
quæ prospectum illis intercipient, & sua eos sorte con-
tentos agere cogant, præcipiantue.

§. XXX.

Id sane ambabus manibus largior, ad regnan-
tium officium pertinere, vt quam minimo incommodo
afficiantur extra noxam constituti; sed id de cætero eo-
rum religioni ac verecundiæ est relinquendum, quomo-
do salutis suæ tuendæ rationes incant; posteaquam
Dii illis imperium dedere, obsequi gloria reliquis re-
lictæ, qui parent. Verum tamen vix diffiteor, habit u-
ros

ros infantes aliquid rationis, si proprii amitterent quidquam, eorumque facultates vel imminuta, vel prorsus ademptæ fisco manciparentur temere; vel corporali tandem supplicio illi affligerentur: præcipue, cum non desint Doctores acerbi, qui a bello argumentum ducant, ac diuini Numinis poenas ante oculos sibi constituent, omnium ciuium municipumque excidium eo pacto defendentes, nocentibus innocentibus iuxta percutentibus. Enimvero nondum exploratum est, num in ciuitatibus ac gentibus, quas DEVS pessum dedit, non peccauerint omnes? num filii non fuerint eadem labe infecti? ac num denique vel vnus fuerit, qui se ab obsequio Domini non auerterit, aut auerteret aliquando? Ipsi enim cognitum censeri debet, quod nos ignoramus; semperque tenendum, eum, qui iustissimus est, & fuit, nihil iniuste fecisse. Principi vero in alia omnia eundem. Non is veris poenis coercendos statuet, qui nequicquam commeruere; sed potius secundum acta & probata animaduersionibus suis modum ponet: nec *Hobbesium* audiet, bellum hic comminiscens, in quo flagellis, compedibus, ac morte expient omnes insaniam ciuium rectorumque, culpa vacantes inueniantur, an secus. Lubricum id genus principium atque a ratione alienum est, inprimis, cum hic præponatur, Principem pro tribunali sententiam pronuntiare, non autem bellare cum sibi subditis, quos seruari oportet, si incorrupti sint, non occidi, non opprimi ob crimina aliena.

D 3

§. XXXI.

§. XXXI.

Vnde difficultates omnes nos euasisse spero: modo notetur, Vniuersitates interdum vere & proprie crimini sese obstringere cum collatis consiliis ab officio deficiunt omnes, eoque dignis concaflagari pœnis; aliquando vero plures quidem in noxa hæere, non autem totum corpus; ideoque discindi quidem istud; sed dum scinditur, peccantes ut singulos considerari inque eos particulatim animaduerti: quod quando fit, non vniuersitas, sed membra plectuntur, vtut multi ex vniuersitate inde aliquid molestiæ capiant: ipsam autem corporis moralis extinctionem non tam pœnam esse ab imperante protectam, quam incommodum ex facto coniuratorum, cum sibi met ipsis nocentium, tum ceteris ex consequenti, qui, quantum in ipsis erat, ab omni labe mentem seruauere castam atque integram. Quo ipso certius ac securius ad scopum pertingemus, quam si delinquere aliquando improprie vniuersitates dicantur, id est, non proprie: sicque a pœnis immunes præstentur, quæ per se sunt a criminis suspitione remota: eo in super incommodo remanente, delinquentes aut plane non puniri, aut, dum improprie peccant, impropriis plagis subiici. Plaga vtro impropria non est plaga, seu pœna: quemadmodum delictum improprium culpa & dolo carens delictum non est, vtut, ob metaphysicum modum loquendi, delicti vox auditur, quæ improprii adiectione in auras rursus abit: quod germana

mana iuris philosophiæ vix congruit; eoque clariora
& certiora principia sumus sectati.

§. XXXII.

Quibus præmissis ad alia transimus, quæsituri, an ubi vere tota vniuersitas præcipiti cursu in scelus sese dedit, vniuersi & singuli debitis affligi pœnis possint? Et nihil ambigo, quin, cum de iure disseritur, fieri id omnino queat. Nequicquam enim *iniusti* hoc loco deprehenditur, si pereant omnes, aut magno suo malo mulctentur, qui manifesto flagitio dedere nomen. Vel enim tacite ad pœnam probumque sese obligant subiecti, vel expressis verbis, ceu ciues Nepesini, de quibus apud R. Fabretum occurrit inscriptio memoratu digna, semibarbaro & Langobardico, licet stilo conscripta :

ANNO DOMINI MILL. C. XXXI TEMPORIE.
ANACLETI II. PP. MEN. IVL. INDIC. IX. NE-
PESINI MILITES NEC NON ET CONSULES
FIRMAVERUNT SACRAMENTO VT SI QVIS
EORVM NOSTRAM VULT FRANGERE SOCI-
ETATEM DE OMNI HONORE ATQVE DIGNI-
TATE DOMINO VOLENTE CVM SVIS SE-
QUACIE SIT EIECTVS, ET INSUPER CVM
IVDA ET CAYPHA ATQVE PYLATO HABE-
AT PORTIONEM. ITEM TVRPISSIMAM SV-
STINEAT MORTEM VT GALELONEM QVI
SVOS

SVOS TRADIDIT SOCIOS ET NON EIVS SIT
MEMORIA SED IN ASELLA (*) RETRORSVM
SEDEAT ET CAVDAM IN MANV TENEAAT.

§. XXXIII.

Sed aliud prorsus est *Σινημο*, an ciuiliſ prudentiæ regulis tanta conueniat ſeueritas, nempe, vt parcendum ſit nulli? Quod non putat Seneca (**) nec nos quoque. *Erequeus*, inquit, *vindicta paucorum odium reprimi, omnium irritat: voluntas ante ſeuendi, quam cauſſa deficiat. Alioquin quemadmodum præciſe arbores plurimis ramis repullulant, & multa ſatorum genera vt denſiora ſurgant, reciduntur: ita regia crudelitas auget inimicorum numerum tollendo.* Tollantur igitur papauerum capita, auctoreſque nefarii ſaciniſ lingue luan, quod ſcelere coxere ſuo. Vnde ſapiens Gallo-

(*) Bene multa collegit laudatiſſimus Fabretti de hoc opprobrio a Græcis ad Italos deriuato, vt aſino inſidentes facie caudæ obuerſa in ignominioſum veluti triumphum hoſtes ducerentur. Nec is omittit, quod de Beatrice Auguſta Friderici Aenobarbi coniuge alinæ a Mediolanenſibus impoſita ac caudam pro freno gerente circumfertur: quod dedecus interea non impune ſtetiſſet, diruta in vindictam & ſolo æquata vrbe a Friderico vxoris ludibrium viciſcente. Sed confutauit hanc fabulam perilluſtris Vir, Dominus de Bonan, nobiliſſimus decus, in hiſtoria Friderici Barbaroſſæ Tentonico idiomate elegantiffime expoſita, traditionem iſtam nullo firmari claſſico teſtimonio luculenter demonſtrans.

(**) de Clementia 1. cap. 8.

Gallorum Regis Ludouici XIII. refertur dictum a Gram-
 mondo *historiarum Lib. IX.* qui rogatus, de Rupellanorum ac
 militum fortuna quid cuperet statutum? respondit: *Sal-*
uam fore utrisque libertatem, vitam & bona: paucorum ca-
pite omnium vitam redimendam, et si unum omnium crimen
fit; non decimandas, ut olim, legiones, fortuna vetrice sepe
in immeritos: non plebendos militiae praefectos, quos velut
seditionum auctores leges mancipant poenae: quatuor capitibus
irato Regi litandum, i reliqua salua fore, si factioni renun-
ciabitur. Idque est, quod Cicero in oratione *pro Cluentio*
c. 47. expressit: *poenam sic ad paucos, terrorem ad omnes pe-*
ruenturum. Plura non addo, quum omnes prudentia ciuilibus
 libri eius generis obseruationibus atque exemplis pleni sint

§. XXXIV.

Vtilius est & magis quari dignum, quid de illa sortiti-
 one militum ac noxiorum sit sentiendum, de qua auctores
 veteres faciunt mentionem. Et si enim non apud Roma-
 nos solum, sed & Gracos illa militum sortitio locum ha-
 buit, nec istam quoque Tullius in adducta Oratione *pro Clu-*
entio improbat; non puto tamen, eum modum in delictis
 vniuersitati tuto semper adhiberi. Equidem non me mo-
 uet precaria quorundam ratio, alterum altero in tanta infa-
 nientium multitudine videri nocentio rem, eoque iniquum
 videri par in impari culpa supplicium. Sufficit namque,
 neminem eorum esse innocentem, tamen si dispar criminis
 gradus occurrit. Nec enim semper necesse est, vt sic exa-
 mmissum malitiae numero respondeat poenae gradus: quod
 supplicium furibus dictari solitum luculenter ostendit, vt

E

de

de homicidio nihil afferam, in quo plectendo improbitas quidem & fraus, non autem eiusdem maior minorue quantitas accurate semper expeditur.

§. XXXV.

Multo igitur sapientius & cautius I. H. Bœclerus ad *Taciti annal. lib. I. c. IX.* hac in re versatur, opinatus, non apparere continue, omnes reuera in crimine hæsisse. Multi sepe nolunt peccare, sed repugnare furentibus non audent; nec tamen fieri semper potest, ut innocentiam demonstrant suam, quia silentio presserunt displicentiam ex metu in virum constantissimum cadente; coque facillime coningere solet, ut, dum vrnæ committitur decisio, innocentillimus quisque agatur in furcam. Quod Romanis gentilibus placuit, ex inolita superstitione est, existimantibus, non laturam Deorum providentiam, ut fors feriret noxa vacantem; quod neque Christiani, neque homines ratione polentes credent hodie; cum decimatio fortuita non sit modus definiendi capitales causas, nec Deus sortientibus tanquam ex machina aduenire solear: quamvis centies inclametur, militari in foro non omnia refecari ad viuum, habereque omne magnum exemplum aliquid ex iniquo. Adicit enim Förstnerus ad *lib. III. Annal. Tac. cap. XXI. SED istam politicam, credo, non agnoscet mitis magister ac Dominus noster Iesus Christus.* Quin immo apud Tacitum *Annal. XIV. c. 44.* haud temere rogatur: *num ex fuso exercitu, cum decimus quisque fuste (*) feritur, etiam Sirenni sortiantur?*

Quæ

(*) Vocatur alioquin hoc supplicium capitale *fusuarium*, de quo Liplius

Quæ C. Cassii dubitatio magis me incitat, ne in crimine a multitudine commisso illam decimationem assensu meo firmem: nisi quidem omnes extra controuersiam crimine sese commaculauerint. Et tum permitto cum Bœclero, cuius hic rectum & solidum iudicium est, valere illud Cassianum: *Mixturam iniquitatis in minimis, que vitari non potuit, utilitate publica rependi.* Quam mixturam e precedenti periodo in *f.* exponas velim. Vnde tum iustius, tum consultius erit iterum, vt in architectos sceleris animaduertatur. Quod Lilius *lib. XXVIII. c. 26.* ipsis placuisse Romanis adnotat, deliberantibus, vtrum in capita seditionis exanderent, an plurimum supplicio defectionem vindicarent? *Erucius*, inquit, *sententia lenior, vt vnde orta culpa esset, ibi pœna consisteret, idque ad multitudinis castigationem satis esse.*

§. XXXVI.

Qui se uiciores hinc se ostendunt, & Principibus calidiora consilia subministrant, non tam fortes sunt, quam omnium timidissimi. In hoc enim crudelium hominum certissima nota offenditur, vt, quia nimium metuunt, fauiant, nec tuos existiment sese, nisi cadant omnes, qui odiosas sibi suspiciones adulare. Inde est, quod Theodosium magnum ceu meticulosum hac parte depingat Gallorum disertissimus Flechierus septem circiter millia Thessalonicensium cuium sauo exemplo occidi iubentem; quem admodum Plutarchus Syllam sanguinarium vrbs Prænestis ci-

E 2

ues

Lipsius aliique de re militari Romanorum Scriptores. Vnde Tacitus *FVSTE* inquit *FERITVR*, seu *caeditur*. Conferatur *Sustermannus de penis militaribus* doctè differens *cap. IX.*

ues omnes eruento supplicio tollentem aliaque immania patrantem tanquam imbellem & ad quosuis inanes sonos pauidum describit.

§. XXXVII.

Dices: nos nimium lenes, ac securós, nec rerum ciuiliū peritos videri: exasperandas aliquando pœnas, et quis patriæ sui ipsius, liberorum, ac totius Reipublicæ ignaue obliuiscatur. Non ignoro hoc: sed vix eum mitem, ne dum lenem vltra modum puto appellandum, qui capita factionis suadet damnanda; nec, vt dissoluatur societas, vt auferantur priuilegia, vt subruantur muri, vt inducatur pro re nata aratrum, intercedit, multo minus vt delinquentes omnes ære mulctentur, repugnat. At perperam vobis vitio vertitur, quod innoxios opprimi nolimus, nec alæ eorum vitam committendam, nec eum Couartuua (*) aliiſque pecunia ſaltem, opibus, foruniſque priuandos ſtatua- mus, qui extra noxiam ſunt poſiti. Nam & mulcta pœna eſt, quæ meritum poſcit. Quod ſi ipſimet ad patriæ, vel collegii libertatem ac priuilegia redimenda auri argenti- que quoddam pondus extoluerẽ cupiant, nemo impedit, nec pro iniuſto ac multatitio ære habebit.

§. XXXVIII.

Intera vix diffiteor. Pontifices hac parte æquiores videri, quam iuris ciuilibis ſacerdotes. Nec enim proelati factum eccleſiæ iuribus derogat *c. 5. X. de in integr. reſtit.* Nec ob vniuerſitatis peccatum diris omnes deuouentur, aut a conti-

(*) Variar. Ref. Lib. II. cap. 8.

communione ecclesie separantur, cum mulieres, pueri & infantes in ea sint quibus nihil imputari culpæ potest. Saltem hæc Innocentii IV. ratio, quæ *cap. 5. Lib. VI. de sent. excomm.* adducitur, fat prægnans est, a Brunnemanno, (*) quoque haud temere approbata. Absurdum quippe est, cum dolore amputari eam corporis partem, quæ non computruit, ut loquitur Ambrosius *lib. II. de officiis ministrorum cap. 17.* estque falsum de cetero Pontifices statuisse unquam, & unquam, universitatem non delinquere. Potius hoc verum est, existimasse eos, aliquando usu venire, ut ne universis & singulis infligi pœna, multo minus adtribui omnibus audacia & veneno tincta malignitas possit. Unde valde vereor, ut Gœddeus (†) recte rationes subducat, quando innocentium III. *cap. 53. X. de sent. excommunicat.* ceu contraeuntem sententiæ vulgari adducit. Ipsemet etenim fatetur tandem, eundem Pontificem pecuniariæ pœnæ universitatem peccantem subicere, non autem criminali: ex quo liquet, non posse illum statuere, communitatem a delicto immunem esse. At rursus falsum est, Innocentium eius esse *capituli* auctorem, cum sit Honorius III. Deinde nec hoc veritati congruit, criminaliter, aut etiam pecuniariter, aut etiam pecuniariter Præsulem Romanum in universitatem statuuisse animaduertendum; quandoquidem *consiliarios & officiales* civitatis Pisanae tantum fulmine sacro feriendos censet, siquidem privilegii ecclesie contraria statuta peruvicaci ratione tueri satagant. Ex quo con-

E 3 fit

(*) ad auth. nt. *l. 1. r. 3. C. de Episcop. & Cler.*
 (†) De verbor. signif. l. 17.

fit, nunquam Honorio in mentem venisse, tota vt Respublica anathematis vinculo innodaretur. Cuius prospicientiæ exempla non sane laude carerent, si eodem semper tenore decretis suis institissent Romani Episcopi,

§. XXXIX.

Ceterum & istud merito negatur, quod Reinoldus Curicke Gedanensis *Comment. de privilegiis cap. 13.* Innocentio III. imputat, ac si is *cap. 10. X. de pœnis* parocianos Vicentiniæ ecclesiæ omnes feudis ac beneficiis censuerit priuandos. Diuersum ex integra epistola, quæ LVII. est Libristimi innotescit. Solos enim interfectores & cædis conficios eorumque hæredes sic ille legitur coercendos præcepisse, quod nec feudorum iuri repugnat: quanquam alioquin id indubium prorsus, ciuitatem, quæ in Episcopum insurgit, eumque necidat, episcopali sede mulctari, quod genus pœnæ ex facto subiit Scyllacenorum vrbs, quæ est in ora Calabria (*) *can. 25. caus. XXV. quæst. VI.* Neque mihi dubium hæret, quin id e principiis iuris ecclesiastici defendi utcumque queat: cum certe beneficium sit, ciuitatem habere episcopum, eumque residere in illa: Præsulem vero interficere non solum maximum crimen, sed & dignum animaduersione ad posteros durante creditum semper fuit.

Etsi

(*) Vide, quæ Ferdinandus Vghelli de Episcopis Squillaci, seu Scyllacenibus collegit *Italiae Sacre Tom. IX. edit. secundæ f. 422.* Patet enim hinc, obtrigisse huic iterum ciuitati Episcopos, eoque restitutum, quod amiserat, decus. Habent etiam idem Vghelli & editor *Collesi* in notis adiectis, quæ ad causam nostram faciunt p. 422. seq.

Esti namque mulieres forte, infantes nonnullique e toto cœtu a facinore tam immani immunes perfissunt; tamen *quidam* illi vix possunt dilucide cognosci: infantes & mulieres vero sicuti nec primario loco, nec princeps causæ sunt quare ciuitas priuilegiis ornatur; ita, vbi illa auferuntur ex iustis causis, itidem illi respici non solent: multo minus apti videntur, qui dignitatem & honores sustineant, vel ciuitatem representent, quæ non sine beneficio summi Pontificis sedis episcopalis prerogatio iure fuit donata. Itaque quidquid isti amittere videntur, ad *συμβεβηκότα* pertinet, quæ æquo omnes animo ferant oportet; præsertim, cum non tam in innoxios dirigatur pœna, quam ceteros, qui in criminis societatem venerunt. Accedit, quod tali ciuitati in Præsules suos fatienti non desint **VISITATORES** episcopi, nec alii flamines, nec omnis penitus spes præscindatur, recuperandi pristinum decus, sicubi respiscat, ac laudandis illa factis Pontificis fauorem, ac nouum beneficium mereatur, melioresque ciues in sinu fouere suo incipiat. Saltem ea ratione Ioannes II, Cæsario Arelatensi *epist. I.* rescripsit, Contumelioso Episcopo Regensi deiecto: *In cuius, inquit, locum Visitatorem constituite, donec proprium ecclesia, quæ eius est enacnata sacerdotio, mereri valeat sacerdotem.*

§. XL.

Non puto, me aberraturum a sanua, si ausim rueri, Pontificem Scyllaccnorum proteruiam eo modo coercuiffic in sacris, quo Romani receptam castigauere Capuam in ciuilibus, de qua Liuius (*) significantissime: *Ceteram habitari*

(*) Histor. Lib. XXVI. c. 57.

bitari tantum tanquam urbem Capuam frequentari que placuit, corpus nullum ciuitatis, nec senatus, nec plebis concilium nec magistratus est, sine consilio publico, sine imperio multitudinem, nullius rei inter se sociam, ad consensum inhabilem fore, Praefectum ad iura reddenda ab Roma quot annis miseros sanxerunt Patres. Huismodi praefectos comparandus est uisitor Pontificis in urbe Scyllacenorum, aut alia, quae sedis Episcopalis honore exiuit. Trunca est talis ecclesia, sine senatu, sine moderatore, sine imperio. Quod quanquam acerbum accidat pluribus, iisque cum maxime, qui nulli dolo obnoxii fuere; puto tamen hic ualituram demum Grotii ac Hertii rationem, quam alia sub *X^oes* reieci- mus supra, nihil proprie amittere singulos, quandoquidem ea, quae uniuersitatis sunt, non pertineant ad singulos, quemadmodum, quae singulorum sunt, non protinus uniuersitati censcantur propria.

§. XLI.

Sed istud uero nullo iuris colore defendi potest, puniri oppida atque uniuersitates, ubi, qui deliquerunt, non amplius superant. Quamuis etenim uniuersitas, post multorum saeculorum decursum, maneat uniuersitas, quia ex distantibus partibus constat, quarum una sine dissolutione totius perpeti iunctura alteri succedit, eandemque nihilo minus speciem seruet; non est tamen haec unitas eo trahenda temere, ut, dum omnes diem suum obiere, qui a recti tramite se auerterant, in succedentium praediciam fingatur delicti *uoyes* ac meritum, quod non est quaerendum in toto, sed membris, quae hac parte semper considerantur se orsum

sum, (*) At illa, quæ nunc animo oculisque observantur, non modo nullum verum crimen commifere; fed & ne ficta quidem infamia conflagent. Vbi vero peccatum deficit, meritum vanefcit: vbi nullum meritum, nulla pœna cogitatur, ac multo minus infligitur. Quocirca vani omnes sunt, qui, quod ciuitates dicuntur iam mortales, æterna in eas odia agitanda, nec vlllo tempore extingui earum delicta, fibi perfuadent; furenti Alexandro hac parte fimiles, qui, dum Perfæ oppugnabat, antiquas de illorum in Græcos omnes odio fabulas repetitum ibat, varia immifcens, quæ Parmenioni, multum fapientiori, fastidium mouebat; ficuti Grotius retulit ex Arriano Lib. II. de I. B. & P. cap. XXI. §. 8. Rectius incedunt, qui iræ & cupiditatibus fuis modum figunt, & præfentes cauffas feftati veterum iniuriarum obliuifcuntur; in primis cum pœnæ & delicta non fic communicentur cum poff futuri sæculi hominibus, atque præmia & beneficia continuata virtutis indices. Quæ omnia ficuti Grotius luculenter expofuit; ita pluribus afferendis hoc loco merito fuperfedemus: id folum addentes, eadem mentis ætudinæ laborare, qui Germanorum in Romanos imperium a Cæfaris, Drufi aliorumque Romanorum Imperatorum in Teutoniæ populos iniuriis arceffunt, eo que ferui-

F

tu-

(*) Contrarium perfuafert multis *locorum legalium* fcriptores, in quibus Eberhardus familiam ducit H; audacter ftatuert, non effe abfurdum, fi a contractu & pactorum, quæ inueniuntur in delinquente: in quo latet *ψευδος*.

tute & sanguine Italis Quiritibusque recentiori ætate iurè parentatum ingeminant. Longe enim alia peritioribus cognita sunt, quæ antea de re Francis Germanisque, vt Langobardorum regna euerterent, & Romani imperii habenas capesserent. Non sicut Adami peccatum totum genus humanum contagio suo infecit, inque eo omnes deliquerunt, etiam successores in oppidis, societatibus ac collegiis turpia patrarunt, cum iura abrupterent maiores, atavi, abavi, & aui. Potius immanis hæc est & stulta persuasio, vt, quia claudii inceserunt patres, ac lumina amiserunt, articulis sedeant posteri colligatis, orbenturque oculis, ac sine sua culpa feris lacereantur pœnis. Ita enim primum bonum in vniuersitate foret, NON NASCI, secundum, CITIVS MORI, & tanquam ex incendio delendæ sortis effugere: siquidem omnes in vniuersitate, oppidis atque vniuersitatibus successores materia deberent esse, per quam diffunderent se mala maiorum meliusque, credo, fuisset, si nihil vnquam inuneris accepissent sequioris ætatis senatores, quam vt nunc ob antecessorum sacrilegam impietatem, & mores peruersos cruciatibus innocentium, aut auri pondere extorto pascerentur, nescio, quis, fauorumque dentium mordacitate laniarentur infantium ciuium corpora & collegia

§. XLII.

Sed inquam tam illepada, & inrer sobrios bacari inuitas animas finamus, examinaturi quæstionem magis nec stiam: an videlicet, morte celestis, qui peccauerant, sua recuperet bona atque amissa iura vniuersitas? Et videtur

detur id primo obtutu. At certum habemus, id quod extinctum, non reuiscere, nisi hoc dictum promissumue. Sed nihil fingas dictum; non igitur ius habebunt petendi amissa per se, qui nunc sustinent conficiuntque personam compositam, hoc est, vniuersitatem, aut etiam tanquam multitudo sine societate considerantur adhuc. Quidquid spei superest, a nouo beneficio summæ potestatis pendeat. Nouum autem sicuti non est verus; ita quod accipiunt, recenti Principis supremi benignitati acceptum erit ferendum. Quod e feudorum iure de agnatis in medium fertur, ad rem non facit. Feudum ad liberos velut hæreditas transit; qui, si deliquit Pater, ac prædia, & terras propterea amisit, nil certe inueniunt, quod suo adiungere patrimonio possint. Agnati vero causam adiectis propter infidelitatem non habent; sed aliunde accipiunt, quidquid illis, extincta familia delirante, obigit; vt taceam, eos, qui sunt de familia, non referre collegii, aut sodalitatæ vnus *πρόσωπον.*

§. XLIII

Corpus vero, quod mortem subiit, non existere amplius merito censetur. Nec reprehendendus est Cneus Piso, quod *Athenienses tot cladibus extinctos non amplius Athenienses, sed colluuiem nationum appellauit;* (*) quamuis in hoc sibi ipsi & ante dictis repugnantia cumularet: *hos esse Mithridatis aduersus Sullam, Antonii aduersus diuum Augustum socios: etiam vetera obiectans, que in Macedones improspere, violenter in suos fecissent.* Quomodo namque

F 2

que

(*) Tacitus *Annal.* Lib. II. cap. 55. n. I.

que hæc illis exprobare potis erat Pifo, ni veteres essent Athenienses? quod iam animaduertit Grotius *Lib. II. de I. B. & Pac. cap. IX.* & Amelotus ad *h. l. resq;* eo redit, an vnquam ad incitas ita redacta fuerit Atheniensium respública, vt expirauerit penitus? quod iam nostrum non est excutere.

§. XLIV.

Sed sumamus ciuitatem, aut vniuersitatem, in qua corporis ratio seu perfecta iuris communitas sit sublata, vel membra hinc illinc dispersa; fingentes insuper, resflore illam & summæ potestatis fauore ita recreari, vt corpus esse iterum incipiat, imaginemque respúblicæ recipiat, ceu de Capua memorat Velleius Paterculus. Quanquam enim Velleius *lib. II. cap. 44.* ampigine loquitur, ita vt critici certent, quid sit: *IUS AB HIS restitutum post annos circiter CLII. quam bello Punico ab Romanis Capua in formam præfecturæ redacta erat;* non puto tamen, ea in re diu esse sudandum, quum de Casare & Pompeio Historicus verba fecerit, HOC suafore, vt ager Campanus plebi diuideretur, **LO** legislatore. Quocirca **AB HIS** merito ius Capuæ restitutum dicitur, ius i ciuitatis, quod olim amiserat; vt recte arguunt Isaacus Vossius cum Nicolao Heinio, *ius*, quo ante proditam Hannibali urbem fuerat. Et nemo somniabit interea, Capuanos iure suo, posteaquam progenies proditorum euauit, recepisse adempta. Potius paret, fecisse coloniam eo deductam, vt nouum beneficium iis impertirent Casar Pompeiusque a finitate arctius tum temporis coniuncti; nec improbabile, plura pedetentim ab Imperatoribus fuisse adiecta priuilegia noua.

§. XLV.

§. XLVI.

Simili ratione Spartianus in Seuero *cap. XVII.* commorasse dicitur, hunc Imperatorem Alexandrinis *ius Buleutarum* dedisse, quod publicum fuisset consilium, diu iis ademptum. Sed dicitur hoc a *Barheyraco* longiori paraphrasi Grotii notam exponente. Saltem nec Spartianus id prodit, nec Grotius ita Spartianum intelligit. Tale enim consilium nunquam habuere Alexandrini, eo que nunquam amilere. Ait Spartianus; *Deinde Alexandrinis ius Buleutarum dedit; qui sine publico consilio, ITA UT SVB REGIBVS ante vivebant; vno IUDICE contenti, quem Cæsar dedisset.* Itaque ut sub Regibus vno indice agebant contenti, ita sub Romanis vsque ad Septimium Seuerum, quem hi appellare iuridicum. Solus Reinesius Spartianum refellit; eum que ignorasse scribit; (*) Alexandrinos olim indigenam magistratum habuisse *αρχιδυασην* dictum: cui Buleutas adiecerit demum Seuerus, non autem ut decuriones, seu senatores *in participatum cum Iuridico venirent.* Sed valde vercor, ne & Reinesius a veritate declinet. Nunquam enim legitur, a tate Seueri vel desuisse iuridicum Alexandria, vel præter Iuridicum, proprium eos & indigenam magistratum habuisset quem Iuridici nomine perperam insigniuisset Spartianus, qui fuisset Iudex *Ægyptius.* Vnde adhuc Valde dubium, quid muneris gesserit ille *αρχιδυασην?* Et putem, fuisse eum defensorem patriæ, agentem & inducentem lites, voce libera commoditates Alexandria ciuitatis tuentem; a qua coniectura non abhorrent, quæ Iacobus Gothofredus *lib. XII. C. Theod. ad l. 189. 190. 192. 193.* illustrandas adtulit.

(*) Inscript. Classe II. n. XXVI.

inque primis circa finem e Luciano adnotauit, quem videtis. Quibus si addideris Dioni Cassio memorata *Lib. II. p. 455. ed. Leuncl.* Reinesio vix præbebis ad sensum; de cuius adsertis iam dubitauit *Nodding* ad tit. ff. de *Iuridico Alexandriae*. Itaque alia municipiorum & vniuersitatum exempla sunt conquirenda, quibus amissa iura sint reddita, aut noua indulta; qualia copiose tum e veteri historia tum recentiori suppeditat laudatus *Curike comment. de priuileg. cap. XIII.*

§. XLVI.

Verum quid? si iniuste damnata vniuersitas, nec audita sit vnquam, sed præcipiti consilio omnibus spoliata priuilegiis ac iuribus, intercepto simul, qui eos colligabat spiritu? Et nemo futurus est paullo humanior, qui neget, nihil illi affricari macula, nec quidquam iure videri ereptum, in se nulla sit sententia, an innoxia prorsus id genus mystica persona & a crimine immunis, cuius causa est interea poena ferenda addicta. Nec dubito, quin illa tum pro tribunali supremi Numinis, tum hominum quoque saniorum iudicio ineolumis persistat, nec vlla indulgentia, aut absoluti-
one indigeat, cum nulla ratione ea sese sententia intelligat obligatam: præsertim si error, vt aiunt, intolerabilis subsit, aut vitium insanabile intercurrat certum. Sed fieri tamen sæpe potest ac solet, vt in foro exteriori nec omnibus tale vitium illico innotescat, nec satis tutum videatur, vt a necessitate parendi proprio sese ausu liberet ciuitas, & condemnatione non adrenta, pristina iura continuet. Hinc multo consultius, vt ad superiorem iudicem eatur, præsertim cum pro Principe iuris speciem non prorsus negligenter præsumtio pugnet, nihil eum fecisse iniuste, ac contra fas

Quod

Quod si vero superior non sit, tum quidem vel ferenda est iniquitas forti animo, vel confugiendum ad preces; eoque pacto huic rei accommodari haud inepte potest, quod Canonici iuris magistri inculcant: *Sententia pastoris sine iusta, siue iniusta, rimenda est.* Quod eo interea sensu intelligas caue, ac si iniusta sententia aliquid efficietia & solidi in iure contineret. Id enim nec *Canonista* volunt, qui hoc axioma e Gregorii Magni homiliis didicere; probe gnari, decretum ab omni iure vacuum, atque ipsum *excommunicationis* fulmen in innocentes ei aculatum neminem ferire, aut vincire; sed iuste tamen metui, quia a potentiori prolatum & emissum, cui sine summo offendiculo ac manifesto pietatis impedimento obsequium negare nemo potest. Et fac vero, restitui demum, postquam deserbuit Principis iura, iniquam sententiam passos ex capite iustitiae, & non erit dubitandum, quin sine eum plenissimo effectu restitui; & honores, & bona, & iura prerogatiua omnia recuperent, quia innocentiam suam liquido demonstrarunt; idque, quod praecipiti mente decretum, nullius certe momenti atque efficietiae fuit. Cumque alias disparent Consulti, an alienata iam a fisco inque alium translata primis dominis reddi oporteat; hic pro seculo silebunt, cum eausa distractionis ab initio non consiterit, totumque delictum, ob quod extrema subiit miseranda vniuersitas, in commentitiis reponendum sit. Quocirca & tractus restituentur cum re, aut pretium in fiscum ex alienatione redactum, siquidem tolli ab altero sine magno dispendio incommodoque nequeat. Alioquin enim perpetam accipiens

de

de iure quæsito garriet sibi non auferendo; cum pro re-
stitutis ipsa iustitia verba faciat; nec illi sine caussa retine-
re liceat, quod alteri iniustissima ratione est ademptum: la-
tius hæc persequente Peregrino *de iure ff. de Lib. V. tit. II. n.*
34. seq. itemque Francisco Sarmiento Hispano ad legem
Gallus. §. Quid sit tantum n. 68.

§. XLVII.

Quod secus est in restitutione, quæ fit ex mera beni-
gnitate & gratia. Tum enim neque fructus penlabuntur
sentiam passis quia ex bonis prouenere, quæ iure abstulerat
fiscus; neque alienata reddentur; quæ a facultatem alienan-
di habuit Princeps punito & accipere alter potuit bona fi-
de: nisi quidem *largissimam restitutioni legem* dixerit; quod
interea non præsumitur fecisse, sed probandum est
vtrique.

§. XLVIII.

Eo probato, plenissime rursus in sede sua collocatur
communitas, cunctaque retribuantur illi atque adnume-
rantur, perinde ac si iustitiæ ratio Principem impulisset, ut
redhibitionem decerneret. Quæcum enim alienata bo-
na restituenda non videntur, ne principale beneficium aliis
officiat, & ius illis quæsitum eripiat, per quos distributæ
sunt res commissæ; credo tamen, licere id summæ potestati
ex causa utilitatis publicæ, (*) ob quam modo amplissi-
mo in integrum restituit civitatem, cui olim erat iratus.
Nec hæreo, actiones quoque in personam huiusmodi
vni-

(*) H. Zoesius *ad ff. de sentent. pass. §. restit. n. 7.* Gailius de
P. P. L. II. c. f. n. 24. Sarmiento l. c. Peregrinus

vniuersitati salvas esse, quas forte remissit debitoribus sit-
 cus, ad quem ex illius delicto peruenere iura, copias,
 facultates & credita vniuersa. Quam positionem multi-
 quidem negare solent doctores, rati iura in personam, &
 obligationes omnes eo momento videri extincta, cum ca-
 pite minuitur tota *κομόπολις*, seu communitas municipalis.
 Sed sicuti iura in rem ipsimet fatentur restitui; ita afferen-
 dum est argumentum cogens, quare, Principis facto in-
 terueniente, reuiuiscere nequeat ius crediti? Ponimus
 enim, ex causa utilitatis publicæ tolli posse ius quasitum
 ab illo, cui donatum, quique de lucro certat. Quod
 si vero ex iure, merito ac lege redintegrantur vniuersa,
 eo minores restant scrupuli, repeti quoque creditum
 posse, quod, tabulis redditis, acceptum debitori tulit
 princeps Magistratus, præcipue, si statuatur, illis esse
 remissionem factam, qui sub eius potestate &
 iurisdictione vitam viuunt. Sed fingas, exter-
 næ Reipublicæ, aut eius ciui liberationem obtigisse; &
 iterum censeo, si iure agatur, non vi, simulque ratio-
 nem audiant debitores, reuiuiscere hoc casu obligatio-
 nem, cum sine causas liberalis non solum fuerit donator,
 sed & de re & iure alieno pro arbitrio nec potuerit,
 nec voluerit esse largus, cum damnati com-
 miserint nihil, ob quod priuarentur credito. Aliud fo-
 ret, si municipium aliquid fecisset pœna dignum. Tum
 enim merito occinerent donatori: Tu ius habuisti ex
 municipium delicto, vt eorum bona, copias & actio-
 nes ad

nes ad fiscum reuocares. Reuocasti: quodque tuum erat, ac tibi debuimus, qui in locum municipii huiusque ius venisti, nobis acceptum tulisti; nihil restituamus igitur. Non tibi, quia a Te causam habemus, non fodalibus municipii, quia merito eos omnibus rebus & actionibus exuisti. Amissa non amplius pertinere ad creditores nostros; sed ad te; qui, si poeniteat te facti, atque in veteri sede afflictos collocandos censeas, alio remunerare illos modo ac pensare aliquid ex alio poteris. Vtilitatis publicæ color nos vix tangit. Quod tibi vile, nobis molestum accidit: & imperium autem eminens, ex quo ciues tuos compellere ad restituendum potes es, nos non adtinget: nihilque hac parte ad rem faciet, nos de lucro captando certare, ac tuos de damno vitando: quandoquidem primo damnum, quod quis sua culpa scuit, damnum non est; deinde, si fortean pro damno habeamus, quod amisit municipium, tu, quasumus, id remuneres illi. Sic reparabuntur cuncta; nec nostra tandem intererit, vtut & questum temporum præteritorum resarcias. Nos autem nihil reddemus semel punitis; quæ bona fide & iusto titulo tuo accepimus arbitrati. An vsu euenire & offerri iurium peritis id genus exemplum possit, illis. credo, incertum, aut ambiguum vix videbitur, qui litem inter Thebanos & Thessalos, de qua *Quintilianus L. V. Instit. cap. X* mentionem facit, suis posteribus exigunt. Reddidit enim hisce Alexander tabulas crediti, cum euertisset Thebas; constatque plus satis,

fatis, summam debiti Thebanos demum a Theſſalis iuiſſe repetitum. Saltem vt ſimilis contingat caſus, impoſſibile, aut potius infinitum non eſt.

§. XLIX.

Cum quo eleganti themate ſi noſtræ diſſertationi vltimam imponeremus manum, nemo fortaiſſis id nobis verſurus eſſet vicio; inprimis, quum incognitum nulli ſit, quæ academicis exercitiis conſtituta ſit mera. Sed iuuat vnum adhuc excutere quaſitum. Qui poena affici debent, præſentes non ſolum ſint, ſed & libertatem defendendi ſeſe habeant oportet. Quomodo igitur pro fortunis ſuis loquatur vniuerſitas, & per quem deſenſionis ſuæ præſidia explicabit? Cum enim illa ad verè delinquendum apta ſit, eoque criminale negotium eidem intendi queat, intendaturque ſæpius; atque vniuerſitas interea per ſe in iudicio ſtare neuiquam ſoleat, nec, etiamſi omnes comparere cupiant, poſſit; in criminalibus cauſis vero, ſi poena in relegationem, aut ſuſſigationem deſinat, aut etiam capitis periculum ſceleris focis impendat, procuraturus iocietur; perplexa & anceps oriri videtur controuerſia quid in tanta legum ac iuris collifione ſit ſtatuumdum? Syndicus namque, vteunque conſideretur, Procuratoris ſane vicem ſubit: ac veluti hic res hominum ſingularium in iudicio curat; ita ille perſonæ compositæ negotia expedit, & pro vniuerſitate

fitate sua in ius vocat, & vocatur, iudicium postulat, & patitur, suæque communis sodales vmbone suo protegit. At quum accusationis procella culpatos peruertere possit, effricque interea nequeat, vt innocens afficiatur supplicio, & Syndicus autem ab omni contracta labe immunis censeatur, sicque exsecutio sententiæ certo deficiat, ceu in procuratore innoxio; ab hoc sane ad alterum consecutio necitur minime spernenda, nimirum, ne admittatur Syndicus. Sed peruulgata tamen Doctorum opinio est, Syndicum in capitali fraude & crimine ab vniuersitate auerrendo sine discrimine adhiberi, & nunquam fere excludi. Cu ius rei ratio in eo potissimum cubare existimatur, quod oppida, municipia, collegia non sint de fuga suspecta; nec etiam possibile iuris sensu, vt presentes compareant vniuersi: ideoque, quod in priuatis rebus personisque prohibitum, in publicis & communibus sodalium caussis credetur licitum. Ex quo confit, vt precario Galli (*) aliorumque argumento, quo vtuntur, neutiquam indigeamus, quod in vniuersitate non occurrat capital, aut pœna corporis acerba. Est enim hoc, si summum contueamur ius, perspicue falsum; cum sane in omnes animaduertere Princeps possit, qui vno animo nefarium facinus patrauerit. Quod iam Lauterbachius *de Syndicis* §. LXIII. obseruauit dissentient

(*) de P. P. Lib. I. cap. X. n. 11.

tient esque in viam, a qua declinant, reduxit; monens simul, mandatum hic a Pragmaticis requiri speciale: quod et si legibus non probatur, vtut largiter in medium adducuntur; est tamen id rationi satis conueniens, dignumque, quod attendatur, vtileque, ne negligatur. Cumque transmissio actorum in mores irrepserit, ac Princeps in propria causa fisci utilitates vix soleat posthabere, idcirco non erit reprehendus, multo minus irato vultu contuendus Syndicus, si, quod iura permitunt, beneficium suis quoque imperdendum vigeat idem. Plura nunc non habeo dicere in tanta temporis ac chartæ penuria. Manum ergo de tabula.

FINIS.

DOC-

DOCTISSIMO CANDIDATO

PRAESES

S.

Es, quod gaudeas, habere TE PATREM sapientem
& eruditum, qui in id potissimum incubuit, ut in
iuris arte, aliisque disciplinis liberalibus proficeres, &
relictis demum Academiæ negotiis, ad publica, adspirares.
In quo sicuti a præpropera festinatione abstinuisti; ita
plenior bonis copiis in Patriam redis, quæ viros nutrit
prestantissimos, quos quanguam cominus alloqui non da-
tur; tamen e longinquo colo, iisque fausta omnia & læ-
ta apprecor. Ego vero si mea cupiditatis rationem du-
cerem, TE nobiscum esse maxime vellem. Sed cum id re-
bus tuis neque conducatur; neque meum sit, tuas impedi-
re spes, Musæque nostras tanti non putem; ut paren-
tes, propinquos, Patronos, qui tui desiderio tenentur, lon-
gius distineas, facile te cum tranfigo, ceu optimo teste, qui
noster in TE animus fuerit, quæque propensio. Hec TIBI,
antequam a nobis abires. Qui autem posthac sis futu-
rus, quæque accessio obtigerit fortune tuæ, a TE, spero, res-
ciscam. Tantum DEVM rogo, ut iucundiora inuentas
domi, quam optare possum TIBI. Vale & res tuas feli-
citer gere. Ex museo pridie Kalendas No-
uembriis CIO MDCCXXIV.

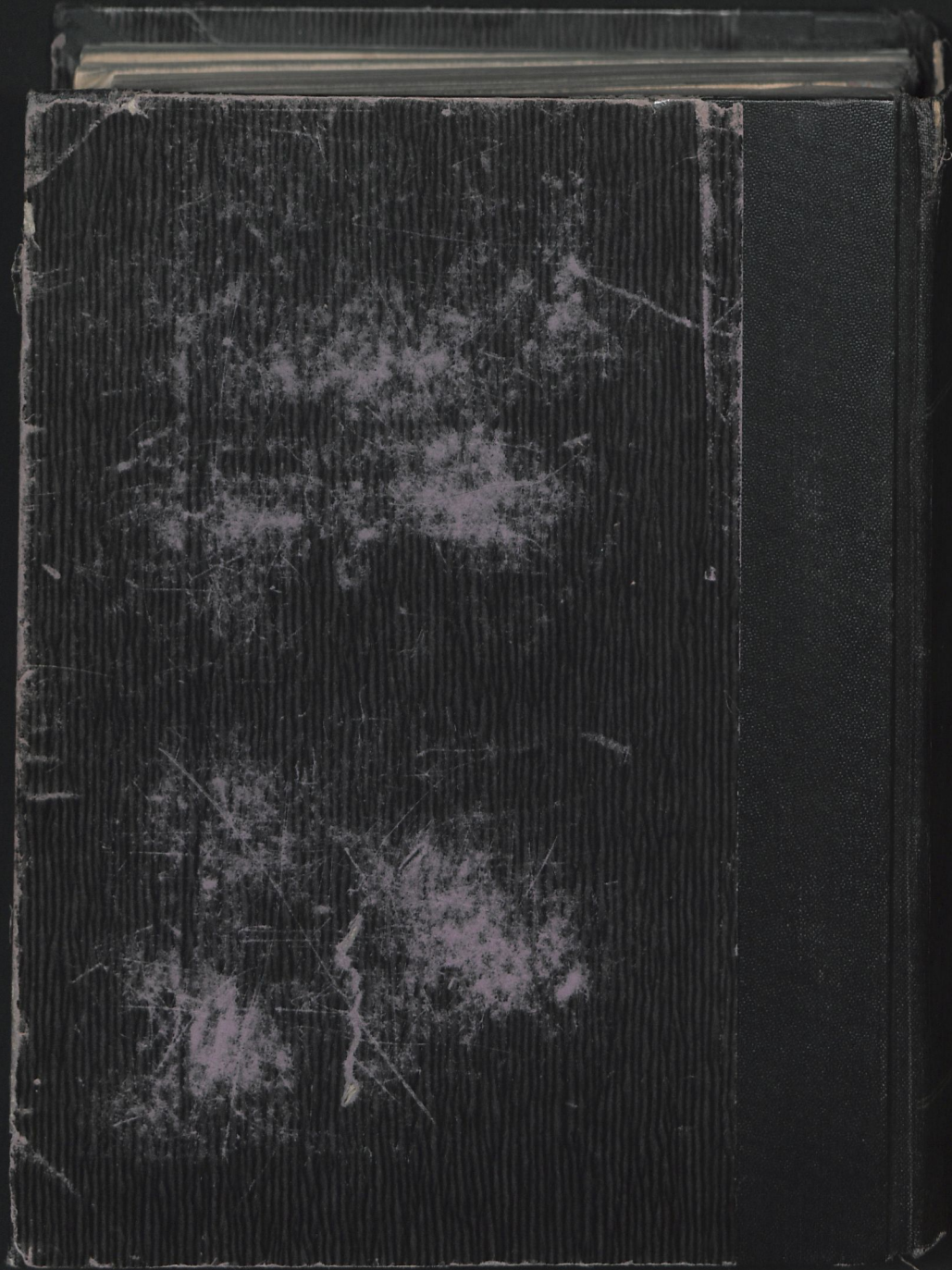
107

f

56

ULB Halle 3
002 106 272

B.I.G.

Farbkarte #13

9
1724
1716

Q. D. B. V.
DE

VNIVERSITATE
DELINQVENTE
EIVSQVE POENIS

DISPVTABIT
PRAESITE

NICOLAO HIERONYMO
GVNDLINGIO ICT.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO BORVSSIAE REGI A CONSILIIIS
INTIMIS ET ECCLESIASTICIS IVRIVM PROFESSORE ORDINARIO
h. t. DECANO.

PRIDIE NONAS NOVEMBRIS
H. L. Q. C.

PRO PRIVILEGIIS DOCTORIS
CONSEQVENDIS

CHRISTIANVS PHILIPPVS STOLL

ZITTAV. LVS.

HALLAE MAGDEBVRGICAE,
Typis IOH. CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.
MDCCXXX.